

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.2.101](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.2.101)

УДК 378.09.477

*Л. П. Альошкіна,
к. е. н., доцент кафедри менеджменту ЗЕД, доцент кафедри менеджменту,
Уманський національний університет садівництва
ORCID ID: 0000-0002-1647-0141*

*І. М. Новак,
д. е. н., професор, професор кафедри менеджменту,
завідувач кафедри менеджменту, Уманський національний університет садівництва
ORCID ID: 0000-0003-1146-6861*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*L. Alioshkina
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Managing International Relations,
Uman National University of Horticulture
I. Novak
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Managing International Relations,
Head of the Department of Management, Uman National University of Horticulture*

FEATURES OF THE ORGANIZATION AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC RESEARCH WORK OF STUDENTS IN DOMESTIC HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

У статті авторами досконало досліджено, питання організації науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти як основного із компонентів професійної характеристики майбутнього фахівця, розширення можливостей його самореалізації, мобілізації особистісного потенціалу, забезпечення майбутніх кваліфікованих спеціалістів не тільки знаннями, а й належним місцем в соціально-економічній системі – науці, виробництві, підприємстві та інших сферах. Розкрито сутність та значення поняття «науково-дослідна робота студентів» у закладах вищої освіти. Проаналізовано рівень організації науково-дослідної роботи студентів на прикладі Уманського національного університету садівництва.

В процесі дослідження з'ясовано, що в Уманському національному університеті садівництва науково-дослідна робота серед здобувачів вищої освіти дійсно знаходиться на високому професійному рівні, про що свідчать наведені показники наукової діяльності студентів. Чітка організація науково-дослідної роботи студентів у навчальному процесі досліджуваного закладу вищої освіти сприяє поглибленню засвоєння студентами фахових

навчальних дисциплін, дозволяє в повній мірі проявити свою індивідуальність, сформуванати власну думку щодо проблем сучасності.

Обґрунтовано необхідність використання новітніх методів для організації науково-дослідної діяльності здобувачів вищої освіти. Застосування запропонованих методів забезпечить не лише донесення до студентів певної системи знань, а навчить їх самостійно здобувати, застосовувати, аналізувати наукові знання, які будуть використані в майбутній професійній діяльності. Запропоновано застосування технології проектів, як перспективного напрямку розвитку науково-дослідної діяльності студентів у вітчизняних закладах вищої освіти на сучасному етапі. Застосування запропонованого напрямку передбачає вміння працювати в команді, самостійно ставити цілі і завдання, усвідомлення важливості колективної праці для досягнення результату, орієнтацію студентів на отримання знань.

In the article the authors thoroughly investigated the organization of research work of higher education as the main components of the professional characteristics of the future specialist, expanding opportunities for self-realization, mobilization of personal potential, providing future qualified professionals not only knowledge but also a proper place in the socio-economic system, science, production, business and other fields. The essence and significance of the concept of "research work of students" in higher education institutions are revealed.

The level of organization of research work of students on the example of Uman National University of Horticulture is analyzed.

In the course of the research it was found out that in Uman National University of Horticulture scientific research work among applicants for higher education is really at a high professional level, as evidenced by the above indicators of scientific activity of students. Clear organization of research work of students in the educational process of the studied institution of higher education contributes to the deepening of students' mastery of professional disciplines, allows to fully express their individuality, to form their own opinion on the problems of today.

It is necessary to use new methods of research activities of students: the method of research projects, problem-research method, scientific research, the method of individual research tasks, the method of search and discovery (research). The application of the proposed methods will not only provide students with a certain system of knowledge, but will teach them to independently acquire, apply, analyze scientific knowledge that will be used in future professional activities. The application of technology of projects as a perspective direction of development of research activity of students in domestic institutions of higher education at the present stage is offered. The application of the proposed direction involves the ability to work in a team, independently set purposes and objectives, awareness of the importance of teamwork to achieve results, the orientation of students to acquire knowledge.

Ключові слова: науково-дослідна робота студентів; наукова діяльність; підготовка здобувачів вищої освіти; заклад вищої освіти; методи організації науково-дослідної діяльності.

Key words: scientific research work of students; scientific activities; education of higher education students; higher education institution; methods of organization of scientific research activities.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сучасному етапі інтеграції європейської та світової освіти, зростає необхідність якісної професійної підготовки здобувачів вищої освіти на рівні міжнародних вимог. Адже, Болонський процес передбачає створення інтегрованої загальноєвропейської системи вищої освіти, основаної на єдиних принципах організації та стандартах якості вищої освіти.

Відповідно до Постанови президії Академії наук України «Про розвиток науки та трансформацію суспільства: концепція для України», провідною метою наукової, науково-технічної та інноваційної політики системи освіти є: забезпечення підготовки спеціалістів, наукових та науково-педагогічних кадрів на рівні

світових кваліфікаційних вимог, ефективне використання її освітнього, науково-технічного та інноваційного потенціалу для розвитку економіки та вирішення соціальних завдань [11].

Науково-дослідна робота студентів представляє собою найбільш ефективний метод підготовки якісно нових фахівців у вищій школі. Вона максимально розвиває творче мислення, індивідуальні здібності, дослідницькі навички студентів, дозволяє здійснювати підготовку ініціативних фахівців, розвиває наукову інтуїцію, глибину мислення, творчий підхід до сприйняття знань та практичне застосування у вирішенні певних поставлених завдань [14, с. 12–16].

Особливість процесу якісної підготовки здобувачів вищої освіти полягає в його спрямуванні на конкретну професіоналізацію, відповідно науково-дослідна робота виступає одним із основних компонентів професійної характеристики майбутнього фахівця, розширення можливостей його самореалізації, мобілізації особистісного потенціалу, забезпечення майбутніх кваліфікованих спеціалістів не тільки знаннями, а й належним місцем в соціально-економічній системі – науці, виробництві, підприємстві та інших сферах.

Наукову, науково-технічну діяльність закладів вищої освіти, що підпорядкована Міністерству освіти і науки України, регламентує «Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації» [9], відповідно до якого основною метою наукової та науково-технічної діяльності закладів вищої освіти є одержання і використання нових наукових знань з метою створення суспільно корисних наукових результатів, забезпечення якісної підготовки фахівців для відповідних галузей економіки, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації; розв'язання комплексних задач у сфері наукового, технологічного розвитку; впровадження та використання в Україні і на світовому ринку наукових і науково-практичних результатів.

Зокрема, науково-дослідна робота студентів забезпечує ефективне засвоєння та використання знань; закладає основи науково-дослідної роботи; сприяє реалізації індивідуального підходу у навчанні здобувачів вищої освіти; розвиває в них здібності до обґрунтованих суджень й висновків; дає можливість використовувати самостійно набуті наукові знання у постійно змінюваному середовищі господарювання організацій та підприємств, науково підтверджувати результати власної роботи тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Досліджувана проблема не є новою. Проблеми формування дослідницьких вмінь студентів вивчали ряд дослідників. Загальні питання організації дослідницької роботи студентів досліджено у працях С. Гончаренка, А. Кушнірук, Д. Пойя, В. Прошкіна, С. Ракова, О. Скафи, В. Шахова та інших учених.

Історичні аспекти проблеми розвитку науково-дослідної діяльності студентів досліджували: А.Алексюк, Л.Вовк, С.Золотухіна, І.Зязюн, В.Майборода, О.Мартиненко, Н.Пузирьова та інші.

На науково-дослідній роботі студентів як елементу підготовки майбутніх фахівців зосереджені дослідження Л. Авдєєва, Н.Амеліна, І.Іващенко, З. Єсарєва, О.Овакімян, Ф.Орехова, Д.Цхакая; Н. Яковлева.

Питання навчально-дослідницької діяльності студентів закладів вищої освіти, її специфіки, видів, особливостей, можливостей висвітлені в працях М. Князем, І. П'ятницька-Позднякова.

М. Байдан, В. Литвиненко займалися вивченням дослідницької діяльності студентів, співробітництвом викладачів і студентів в процесі наукових досліджень, а також впливом науково-дослідної діяльності закладу вищої освіти на формування в здобувачів вищої освіти інтересу до науки.

Зокрема загальні питання, зміст, форми й методи організації науково-дослідної роботи у закладах вищої освіти вивчали В. Воробйов, І. Іваненко, М. Донченко, О. Лушников, В. Попов, Т. Сидорчук та інші.

Однак слід зазначити, що питання використання науково-дослідної діяльності здобувачів вищої освіти як професійно орієнтовної технології підготовки студентів до майбутньої фахової діяльності не була предметом спеціального вивчення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідити питання організації науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти як основного із компонентів професійної характеристики майбутнього фахівця, розкрити його сутність та значення поняття «науково-дослідна робота студентів». Проаналізувати рівень організації науково-дослідної роботи студентів на прикладі конкретного вітчизняного закладу вищої освіти. Обґрунтувати необхідність використання новітніх методів для організації науково-дослідної діяльності здобувачів вищої освіти. Запропонувати перспективні напрямки розвитку науково-дослідної діяльності студентів у вітчизняних закладах вищої освіти на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Науково-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти – це діяльність, пов'язана з пошуком відповіді на творчу, дослідницьку задачу із задалегідь невідомим рішенням. Вона включає у себе наступні етапи: постановку проблеми; вивчення теорії, що присвячена означеній проблематиці; добір методик дослідження і практичне оволодіння ними; пошук необхідного матеріалу, його аналіз та узагальнення; власні висновки [1, с. 189].

Науково-дослідна робота студентів є вагомим засобом підвищення якості підготовки фахівців з вищою освітою, здатних професійно використовувати в практичній діяльності новітні досягнення науково-технічного прогресу.

Поняття «науково-дослідницька діяльність студентів» включає в себе два взаємопов'язаних елементи:

- навчання студентів елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості;
- наукові дослідження, що здійснюються студентами під керівництвом професорів і викладачів.

Забезпечення якості освіти є однією з головних складових престижу закладу вищої освіти. Отримання якісної вищої освіти залежить безпосередньо від якості самих вимог, якості ресурсів та якості освітніх процесів, які безпосередньо забезпечують підготовку фахівців [3, с. 51].

Цілями науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти є оволодіння методами отримання нових знань, надбання навичок самостійного аналізу соціально-правових явищ з використанням наукових методик на основі раніше набутих знань.

На нашу думку, на підвищення ефективності організації студентської науково-дослідної роботи позитивно буде впливати дотримання наступних вимог:

- організація науково-дослідної роботи зі студентами обов'язково має відбуватись в атмосфері партнерства й співтворчості;
- аудиторна наукова робота здобувачів вищої освіти має здійснюватись у формі діалогу;
- кожен студент повинен мати право вільного вибору тематики, проблематики та шляхів вирішення поставлених цілей.

Головне в організації науково-дослідницької роботи – це озброєння студентів методиками наукових досліджень. Найбільш поширеними методами є теоретичний аналіз методичної та спеціальної літератури, спостереження, експеримент. На основі цього формується вміння працювати з науковою літературою, вміння усвідомлювати певну проблему. Основними методами отримання фактичного матеріалу є спостереження, що характеризується перш чітко усвідомленою метою. У даній ситуації дослідник виділяє тільки ті сторони, зв'язки, відносини, які його цікавлять. Результати спостережень фіксуються у вигляді протоколів, стенограм, магнітофонних записів і т.д. Наукове спостереження має завжди аналітичний характер і можливість вивчати обсяг в його цілісності і розчленованості, в його природному функціонуванні [5].

Вагомим значенням у розвитку Уманського національного університету садівництва займає наукова та інноваційна діяльність.

Науково-дослідна робота, яка реалізується у межах навчального процесу Уманського НУС, для здобувачів вищої освіти є обов'язковою. Вона сприяє розвитку дослідних і наукових здібностей у студентів. Основними формами науково-дослідної роботи студентів, що виконується в позааудиторний час є: наукові гуртки, проблемні лабораторії, семінари, засідання круглих столів, виконання наукових досліджень в період проходження практики, курсового і дипломного проектування, участь в наукових і науково-практичних конференціях, участь в наукових конкурсах.

У 2019 р. університет працював за пріоритетними напрямками виконання наукових досліджень. Всього у виконанні основних напрямів Програми наукових досліджень університету взяли участь 402 науково-педагогічних і наукових працівників, аспірантів і докторантів, серед яких: 319 науково-педагогічних працівників (44 – доктори наук, 39 – професорів, у тому числі: п'ять академіків МААО, три академіки АН ВО, один академік економічних наук України, чотири академіки Міжнародної академії холоду, Міжнародної академії екології та безпеки, Міжнародної природничої академії; 221 – кандидати наук, 170 – доцентів два члени-кореспонденти МААО), 77 аспіранти, один докторант і п'ять наукових працівників [4].

Значної уваги в університеті приділяється організації та сприянню розвитку науково-дослідної роботи студентів.

За період 2013 – 2019 рр. в Уманському НУС науково-дослідна робота студентів координувалася Науковим товариством студентів та аспірантів, яке було ініціатором та координатором різних організаційних форм студентської наукової діяльності.

Щороку до науково-дослідної роботи в університеті долучалося понад дві тисячі здобувачів вищої освіти, які працюють у 29 наукових гуртках та 85 проблемних групах, взяли участь у більш ніж 10 міжнародних та 15 Всеукраїнських, регіональних і науково-практичних конференціях і 30 проблемних семінарах, організатором яких виступає наш університет (табл. 1).

Тематика студентських наукових досліджень була представлена у контексті наукових тем кафедр і науково-дослідних робіт, які виконуються за господарчою тематикою та науково-дослідними лабораторіями Уманського НУС.

Таблиця 1.

Участь студентів Уманського НУС у щорічній студентській науковій конференції [4]

Факультет	Кількість студентів-учасників конференції					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Агрономії	170	350	178	374	374	216
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	208	210	213	317	317	176
Лісового і садово-паркового господарства	122	75	95	215	215	98
Інженерно-технологічний	201	231	237	350	350	291
Менеджменту	256	228	321	285	285	309
Економіки та підприємництва	314	299	307	367	367	323
Всього	1271	1393	1351	1908	1908	1413

За досліджуваний період (2013–2019 рр.) в Уманському НУС за участі студентів було проведено 180 проблемних семінарів, на яких здобувачі вищої освіти ознайомились із досягненнями науки і практики у сфері агропромислового виробництва, вивчали передовий досвід успішних підприємств, знайомились з їх керівниками. За цей період студентами оприлюднено 7858 публікацій.

Результати проведеної науково-дослідної роботи студентів усіх факультетів у 2019 році були опубліковані в 24 збірниках та одному спеціалізованому виданні – збірнику студентських наукових праць у двох частинах. Значна кількість публікацій була надрукована у виданнях інших університетів (табл. 2.).

Таблиця 2.

Результати опублікованості наукових досліджень студентів Уманського НУС у розрізі факультетів, 2019 р. [4]

Факультет	К-ть публікацій
Агрономії	123
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	95
Лісового і садово-паркового господарства	96
Інженерно-технологічний	235
Менеджменту	291
Економіки та підприємництва	153
Всього	993

В університеті за звітний період розширився спектр наукових конкурсів, змагань та наукових проєктів Всеукраїнського і Міжнародного рівнів, у яких студенти університету взяли участь, вибороли призиви місця і відзнаки. Брала участь у наукових заходах, які відбулися на базі інших закладів вищої освіти та здобули перемоги у різного рівня престижних конкурсах. Зокрема, в університеті було проведено I тур Всеукраїнського конкурсу на кращу студентську наукову роботу з сільськогосподарських та економічних наук, в якому щорічно брали участь понад 120 студентів усіх факультетів Уманського НУС. Протягом 2013–2019 рр. у II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади університет представляли 232 студенти, із них 37 вибороли призиви місця. У 2019 році в II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади у 14 олімпіадах університет представляли 28 студентів, із них шість стали переможцями (відповідно до наказу МОН № 1060 від 5.08.2019 р.) [4].

З метою підвищення якості підготовки кваліфікованих фахівців, підтримки обдарованої студентської молоді, активізації науково-дослідної роботи студентів в університеті проводився I етап Всеукраїнської студентської олімпіади із 20 навчальних дисциплін та 16 спеціальностей, у яких кожного навчального року брали участь 1400 здобувачів вищої освіти I-IV курсів та магістратури усіх факультетів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, за результатами проведеного аналізу слід підсумувати, що в Уманському національному університеті садівництва науково-дослідна робота серед здобувачів вищої освіти дійсно знаходиться на високому професійному рівні, про що свідчать наведені показники наукової діяльності студентів. Чітка організація науково-дослідної роботи студентів у навчальному процесі досліджуваного закладу вищої освіти сприяє поглибленню засвоєння студентами фахових навчальних дисциплін, дозволяє в повній мірі проявити свою індивідуальність, сформулювати власну думку щодо проблем сучасності.

Проте, існуюча нині система організації науково-дослідної роботи зі студентами не відповідає вимогам сучасності. Застосовувані форми і методи навчання, які використовуються закладами вищої освіти, зокрема і Уманським національним університетом садівництва, не дозволяють майбутнім фахівцям вплинути на зміст, темп та якість своєї освіти. При цьому, наукова робота здобувачів вищої освіти всіх рівнів носить формалізований характер та спрямована на досягнення кількісних результатів, а не якісних показників, що отримані в процесі творчого пошуку. Тому, необхідно використовувати нові методи науково-дослідної діяльності студентів: метод пошуково-дослідницьких проєктів, проблемно-дослідницький метод, наукового пошуку, метод індивідуальних навчально-дослідних завдань, метод пошуку і відкриття (дослідження). Застосування запропонованих методів забезпечить не лише донесення до студентів певної системи знань, а навчить їх самостійно здобувати, застосовувати, аналізувати наукові знання, які будуть використані в майбутній професійній діяльності.

На сьогодні, одним з перспективних напрямів розвитку науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти у вітчизняних закладах вищої освіти, зокрема і в Уманському національному університеті садівництва, може стати застосування технології проєктів, яка передбачає вміння працювати в команді, самостійно ставити цілі і завдання, усвідомлення важливості колективної праці для досягнення результату, орієнтацію студентів на отримання знань. Як зазначає А.А. Салата, в технології проєктування зв'язок з життєвими ситуаціями слугує важливим засобом створення проблемних ситуацій, є джерелом нових знань, сферою застосування засвоєних знань в практичну діяльність. За змістом проєкти можуть бути міждисциплінарними, і монодисциплінарними, за способом виконання індивідуальними і колективними [13, с.144].

В процесі роботи над проєктами здобувачі вищої освіти навчаються самостійно мислити, розробляти напрями вирішення проблеми, застосовувати знання з різних фахових навчальних дисциплін, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, прогнозувати отримані результати. При цьому, студенти набувають професійного

інтересу до вивчення навчальних дисциплін. Здобувачі вищої освіти стають впевненими, набувають почуття успіху і прогресу на фаховому рівні, виробляються науково-дослідницькі професійні компетентності.

В цілому, науково-дослідна робота студентів вітчизняних закладів вищої освіти є важливою складовою освітнього процесу, яка не тільки змінює значення навчальних дисциплін, пропонує застосування нових методів і технологій, а й сприяє активізації пізнавальної діяльності, підвищенню якості фахової підготовки та розвитку творчих здібностей у здобувачів вищої освіти, розширює їх кругозір, забезпечує ефективне практичне використання набутих в процесі навчання знань та вмінь. Посилення ролі науково-дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти, на нашу думку, поліпшить ефективність діяльності та підвищить рейтинг вітчизняних закладів вищої освіти, зокрема і Уманського національного університету садівництва.

Список літератури.

1. Беляев Ю. І. Науково-дослідна діяльність студентів у структурі роботи університету. *Педагогічний альманах*. 2010. Випуск 6. С. 188-191.
2. Булат С. А. Миссия высшего профессионального образования в контексте опережающего развития качества человека и обеспечения качества его жизни. *Инновации в образовании*. 2011. № 3 С. 17 – 31.
3. Голуб Т. П. Інтеракція змісту науково-дослідницької роботи студентів і якості вищої технічної освіти. *Наука і освіта: наук.-практ. журн. Півд. наук. Центру АПН України*. 2011. № 6. (Педагогіка). С. 51 – 54.
4. Звіт ректора Уманського НУС за 2013-2019 рр. URL: https://www.udau.edu.ua/assets/files/legislation/2020/zvit/zvit_rektora_2013_2019-rr.pdf.
5. Коваленко В.О. Научная работа как необходимая составляющая внеаудиторной учебной деятельности студентов высших медицинских учебных заведений. *Вектор науки Тольяттинского Государственного Университета: Серия: Педагогика, психология*. № 2 (13). 2013. С. 133-137.
6. Мельник І. Науково-дослідна робота студентів як компонент освітнього середовища підготовки майбутнього спеціаліста. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. Наук. збірник. Випуск 21*. Умань. 2007. С. 85-91.
7. Набока О. Г. Науково-дослідна діяльність студента як професійно орієнтована технологія. *Наука і освіта: наук.-практ. журнал Південного наукового Центру АПН України*. 2010. № 7. С. 165 – 168.
8. Науково-дослідна робота в закладах освіти: Методичний посібник /Укл. Ю. О. Туранов, В. І. Уруський. Тернопіль: АСТОН. 2001. 140с.
9. Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1197-06#Text>
10. Попиченко С. С., Рогальська Н. В. Про деякі аспекти забезпечення едукативного середовища для розвитку особистості студента. Посібник для вчителів і студентів. Умань: РВЦ "Софія". 2007. С. 9-15.
11. Про розвиток науки та трансформацію суспільства: концепція для України/ Постанова президії Академії наук України. № 151 від 03.06.1992. URL: <http://www.uazakon.com/documents>.
12. Романова М. А. Исследовательская деятельность студента как основа развития его психолого-педагогического потенциала. *Вектор науки ТГУ*. 2011. № 3 (6). С. 274 – 276.
13. Салата О.О. Проектно-дослідницька технологія в освітньому процесі вищого навчального закладу. *Проблеми освіти: наук.-метод. зб. / М-во освіти і науки України, Наук.-метод. центр. вищої освіти*. К. 2005. Вип. 41. С. 141–148.
14. Філософський словник за ред. В. І. Шинкарука. К. : Голов. ред. УРЕ. 1986. 800 с.

References.

1. Bieliaiev, Yu. I. (2010), "Research activities of students in the structure of the university", *Pedahohichnyi almanakh*, vol. 6, pp. 188-191.
2. Bulat, S. A. (2011), "The mission of higher professional education in the context of the advanced development of the quality of a person and ensuring the quality of his life", *Innovacii v obrazovanii*, vol. 3, pp. 17 – 31.
3. Holub, T. P. (2011), "Interaction of the content of students' research work and the quality of higher technical education", *Nauka i osvita: nauk.-prakt. zhurn. Pivd. nauk. Tsentru APN Ukrainy*, vol. 6. (Pedahohika), pp. 51 – 54.
4. Report of the Rector of Uman NUS for 2013-2019, available at: https://www.udau.edu.ua/assets/files/legislation/2020/zvit/zvit_rektora_2013_2019-rr.pdf.
5. Kovalenko, V.O. (2013), "Scientific work as a necessary component of extracurricular educational activities of students of higher medical educational institutions", *Vektor nauki Tol'jattinskogo Gosudarstvennogo Universiteta: Serija: Pedagogika, psihologija*, vol. 2 (13), pp. 133-137.
6. Melnyk, I. (2007), "Research work of students as a component of the educational environment of training of the future specialist", *Psykhologo-pedahohichni problemy sil'skoj shkoly. Nauk. Zbirnyk*, vol. 21, pp. 85-91.
7. Naboka, O. H. (2010), "Student research activity as a professionally oriented technology. Science and education: scientific-practical", *Nauka i osvita: nauk.-prakt. zhurnal Pivdennoho naukovoho Tsentru APN Ukrainy*, vol. 7, pp. 165 – 168.
8. Turanov, Yu. O. and Uruskyi, V. I. (2001), *Naukovo-doslidna robota v zakladakh osvity: Metodychnyi posibnyk* [Research work in educational institutions: Methodical manual], ASTON, Ternopil, Ukraine, P. 140.

9. The Verkhovna Rada of Ukraine, Regulations on the organization of scientific, scientific and technical activities in higher educational institutions of III and IV levels of accreditation, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1197-06#Text>

10. Popychenko, S. S. and Rohalska, N. V. (2007), *Pro deiaki aspekty zabezpechennia edukatsiinoho seredovyscha dlia rozvytku osobystosti studenta. Posibnyk dlia vchyteliv i studentiv* [About some aspects of providing an educational environment for the development of the student's personality. A guide for teachers and students], RVTs "Sofiia", Uman, Ukraine, pp. 9-15.

11. Academy of Sciences of Ukraine (1992), Resolution of the Presidium of the Academy of Sciences of Ukraine "On the development of science and transformation of society: a concept for Ukraine", available at: <http://www.uazakon.com/documents>.

12. Romanova, M. A. (2011), "Research activity of a student as the basis for the development of his psychological and pedagogical potential", *Vektor nauki TGU*, vol. 3 (6), pp. 274 – 276.

13. Salata, O.O. (2005), "Design and research technology in the educational process of higher education", *Problemy osvity: nauk.-metod. zb.*, vol. 41, pp. 141–148.

14. *Filosofskyi slovnyk* [Philosophical Dictionary] edited by VI Shinkaruk, 1986, Kyiv, Ukraine, P. 800.

Стаття надійшла до редакції 20.02.2021 р.